

Είδος: Περιοδικό / Κύριο
Ημερομηνία: Κυριακή, 01-11-2009
Σελίδα: 22
Μέγεθος: 784 cm²
Μέση κυκλοφορία: Μη διαθέσιμη
Επικοινωνία εντύπου: 210 7216376
Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Στη σκιά της οικονομικής κρίσης

Οι καπιταλιστικές σχέσεις όχι μόνο έχουν εμπνεύσει σημαντικούς δημιουργούς, αλλά έχουν συμβάλει και στην ίδια την ανάπτυξη του μυθιστορήματος ως είδους.
Της Νάντιας Πούλου-Μπλέκερ

Το μυθιστόρημα ως λογοτεχνικό είδος, σύμφωνα με τον Ian Watt, συνδέεται με την εμφάνιση του καπιταλιστικού συστήματος και με την ανάδειξη της αστικής τάξης σε κυρίαρχη δύναμη. Εξάλλου, σύμφωνα με μία από τις δοκιμές απόψεις, το φαινόμενο «μυθιστόρημα» συμπίπτει με τη βιομηχανική επανάσταση, με τη μητρόπολη, με το όνειρο της «ανοικτής κοινωνίας» και της ταξικής ανόδου.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση, που διαρκεί εδώ και πάνω από έναν χρόνο, δεν είναι βέβαια πρωτοφανής. Οικονομικές κρίσεις του παρελθόντος τροφοδοτούσαν συχνά τη μυθιστορηματική θεματική των Ηνωμένων Πολιτειών: στη «Ζούγκλα» του 1906 (Ζαχαρόπουλος, μτφρ. Ν. Βλάχου) ο Άπτον Σίνκλερ εξέθεται με καυστικό τρόπο τις συνθήκες σκλαβιάς των χαμηλότερων εργατικών στρωμάτων σε μια χώρα που υποσχόταν «χρυσάφι στους δρόμους». Την ίδια περίοδο, ο νομπελίστας Σίνκλερ Λιούις σκιαγραφούσε στον «Μπάμπιτ» το αρχέτυπο του αστού που θυσιάζει την ουσία της ζωής του για την οικονομική και κοινωνική του κατάξωση. Η ηυρετώδης προσπάθεια να κρυφτούν τα άπλυτα του συστήματος κάτω από το χαλί μπορεί να οδηγήσει σε καταστροφικές εκρήξεις, όπως στην περίπτωση του Τζούλιαν Ίνγκλις, ήρωα του έργου «Ραντεβού στη Σαμάρρα» του Τζον Ο'Χάρα (Ασάρτη, μτφρ. Τ. Λιβανίδη).

Ωστόσο, τον (μετα)μοντέρνο πολιτη-καταναλωτή εκφράσεις όπως «καταπίεση του κεφαλαίου» τον απωθούν όσο και οι σκονισμένες μουσειακές προθήκες. Το παρόν και το μέλλον της μεσοάσιας τάξης είναι πλέον συνηθισμένα με τους δείκτες των μετοχών. Γι' αυτό κι ένα βιβλίο του 1923, το «Αναμνήσεις από μια ζωή στο χρηματιστήριο» του Έντγουιν Λεφέβρ (Κλειδάριθμος, μτφρ. Γ. Φαλδαμή), παραμένει δημοφιλές: όχι ως μυθιστορηματική βιογραφία, όπως πρωτοεκδόθηκε, αλλά ως εγχειρίδιο της οικονομικής επιστήμης.

Η Γουόλ Στριτ
Καθώς πρωτεύουσα της παγκόσμιας διακίνησης κεφαλαίων θεωρείται η Νέα Υόρκη -η Γουόλ Στριτ-, όλα θυσιάζονται «στο βωμό της ματαιοδοξίας», στο Μανχάταν. Ο Τομ Γουλφ, στο ομώνυμο βιβλίο του (Aquarius, μτφρ. Α. Σταματάδη), αντιπαραβάλλει τη γεμάτη αήγητη τάξη των γιάπηδων στους απέρητους μαύρους του εγκαταλεημένου Μπρονξ. Το βιβλίο παραπέμπει στην παράδοση του Κάρολου Ντίκενς, στην ιστορία του βρετανικού μυθιστορήματος γύρω από τη δόξα και το χρήμα. Στην ίδια αυτή Νέα Υόρκη, κατά την άπληστη δεκαετία του '80, καθιερώθηκε

ως μυθιστοριογράφος ο Τζέι Μακίβερνι, μέλος μιας παλιοπαρέας νεαρών συγγραφέων (Τάμα Τζάνοβιτς, Μπρετ Ίστον Έλις) που ζούσαν την «καλή ζωή», την οποία θα περιγράψει αργότερα, με αυτοβιογραφική διάθεση, ο Μακίβερνι. Οι ζωές των πρώων του μυθιστορηματών του «Μανχάταν» (Πόλις, μτφρ. Σ. Τριανταφύλλου) μπλέκονται στα γρανάζια μιας παραδοσιακής κουλτούρας: το «Μανχάταν» -του οποίου ο αυθεντικός τίτλος είναι «Brihtness Falls»- θυμίζει τον κόσμο του Φ.Σ. Φιτζέραλντ, όπου κάτω από τη στιλπνή επιφάνεια καραδοκεί η άβυσσος. Οι γιάπηδες διεισδύσαν ακόμα και στο έργο ενός πρίονη χίπη, του Τομ Ρόμπινς. Η χρηματιστρια πρωίδα του βιβλίου του «Μισοκοιμισμένοι μες στις βατραχοπιτζάμες μας» (Άιολος, μτφρ. Γ. Κοβαλένκο) παλεύει να ξεφύγει από τις επιπτώσεις μιας χρηματιστριακής κρίσης. Την απάτη των επενδύσεων περιγράφει και ο Πιο Μπρόνσον στο μυθιστόρημά του «Κανονιέρδες» (Ψυχολόγος, μτφρ. Μ.Ρ. Τραϊκόγλου): οι συνεχείς ανατροπές και οι εξωφρενικοί χαρακτήρες του προκαλούν μειδίαμα γύρω από τον επικείμενο καβγά κενυσιανών και οπαδών του Άνταμ Σμιθ, που ωστόσο δεν είναι καθόλου αστειές. Η γεμάτη άγχος και ανταγωνισμό συνεργασία μιας ομάδας πωλητών, κάτω από πειστικές προθεσμίες (και με στόχους ανέριχτους), στο βιβλίο του Μπρόνσον μάς φέρνει στον τουρ του μεστέφη του Ντέιβιντ Μάιερ, ο οποίος κατέγραψε τα αδέξια του ως κωμωδία στην «εργατική» του μοντέρνου κεφαλαίου στο θεατρικό «Οικόπεδα με θέα» (Δόλιχος, μτφρ. Δ. Τάρλου). Ο προπάτορας κάθε πωλητή, κάθε «αυτοδημιουργήτου», παραμένει ο Γουίλι Λόμαν, ήρωας του βιβλίου του 1923, το «Αναμνήσεις από μια ζωή στο χρηματιστήριο» του Έντγουιν Λεφέβρ (Κλειδάριθμος, μτφρ. Γ. Φαλδαμή), παραμένει δημοφιλές: όχι ως μυθιστορηματική βιογραφία, όπως πρωτοεκδόθηκε, αλλά ως εγχειρίδιο της οικονομικής επιστήμης.